

3 Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Mapa Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> wymienia elementy mapy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych wymienia różne rodzaje map odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie stosuje legendę mapy odczytuje skalę mapy rozróżnia rodzaje skali oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajoobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe rysuje podziałkę liniową wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajoobrazową przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej omawia zastosowanie map cyfrowych podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się planem miasta w terenie podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajoobrazy Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajoobraz</i> wymienia składniki krajoobrazu wymienia elementy krajoobrazu najbliższej okolicy wymienia pasy rzeźby terenu Polski wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie wymienia elementy krajoobrazu nadmorskiego wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między krajoobrazem naturalnym a krajoobrazem kulturowym określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski przedstawia główne cechy krajoobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji omawia cechy krajoobrazu Pojezierza Mazurskiego wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce opisuje krajoobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajoobraz przedstawia sposoby gospodarowania w krajoobrazie nadmorskim opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonuje oceny krajoobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ład i estetyki zagospodarowania porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajoobrazu naturalnego i kulturowego

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
<ul style="list-style-type: none"> wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy określa położenie Warszawy na mapie Polski wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską wskazuje na mapie największe miasta na Wyźnie Śląskiej wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyźnie Krakowsko-Częstochowskiej podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyźnie Krakowsko-Częstochowskiej określa na podstawie mapy położenie Tatr wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego omawia cechy pogody w górach wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wpływ łądoflody na krajobraz pojezierzy omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyźnie Śląskiej charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach omawia zająca i zwyczajaje mieszkańców Podhala 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyźnie Lubelskiej opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyźnie Lubelskiej przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
3. Łądy i oceany				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i południk 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje je na globusie i mapie wymienia największych podróźników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje na mapie akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny odkryć geograficznych wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marcja Polo opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcy od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
4. Krajobrazy świata				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i> pogoda </i> wymienia składniki <i> pogody </i> wyjaśnia znaczenie terminu <i> klimat </i> wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych wyjaśnia znaczenie terminów: <i> sawanna, step </i> wskazuje na mapie strefy <i> sawann </i> i <i> stepów </i> wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla <i> sawann </i> i <i> stepów </i> wyjaśnia znaczenie terminu <i> pustynia </i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między <i> pogodą </i> a <i> klimatem </i> odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu wymienia typy <i> klimatów </i> w strefie umiarkowanej omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej wyjaśnia znaczenie terminów: <i> preria, pampa </i> omawia charakterystyczne cechy klimatu stref <i> sawann </i> i <i> stepów </i> opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt <i> pustyni </i> gorących oraz <i> pustyni </i> lodowych wymienia cechy charakterystyczne klimatu <i> śródziemnomorskiego </i> wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza <i> Śródziemnego </i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej charakteryzuje warstwę wilgotnego lasu równikowego charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy <i> sawann </i> i <i> stepów </i> omawia klimat stref <i> pustyni </i> gorących i <i> pustyni </i> lodowych omawia rzeźbę terenu <i> pustyni </i> gorących omawia cechy krajobrazu <i> śródziemnomorskiego </i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym i najzimniejszym miesiącu roku oblicza roczną sumę opadów prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych porównuje cechy krajobrazów <i> sawann </i> i <i> stepów </i> omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach <i> pustyni </i> gorących i <i> pustyni </i> lodowych prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie <i> śródziemnomorskiej </i> porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref <i> tajgi </i> i <i> tundry </i> analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanych stref umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt analizuje strefy <i> sawann </i> i <i> stepów </i> pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami <i> pustyni </i> gorących i <i> pustyni </i> lodowych opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy <i> śródziemnomorskiej </i> porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej wymienia gatunki upraw charakteryzujących dla strefy śródziemnomorskiej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakteryzujące dla tajgi i tundry wskazuje na mapie Himalaje wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje cechy krajobrazów tajgi i tundry charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 		